УДК 140.8

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.38.2>

СВІТОГЛЯДНА КУЛЬТУРА ЯК ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНСТРУКТ І ЇЇ СПЕЦИФІКА В ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Руслан Васильченко

*Національна академія Національної гвардії України,
гуманітарний факультет, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін
майдан Захисників України, 3, 61001, м. Харків, Україна*

Олександр Данильченко

*Національна академія Національної гвардії України,
гуманітарний факультет, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін
майдан Захисників України, 3, 61001, м. Харків, Україна*

Статтю присвячено вивченню проблем формування світоглядної культури в добу глобалізації. Здійснено аналіз наукових джерел щодо теоретико-методологічних передумов для розробки теоретичного конструкту світоглядної культури.

Констатовано, що проблема світоглядної культури в добу глобалізації ще не стала самостійним предметом філософсько-освітніх досліджень.

Розглянуто різні смислові аспекти поняття «культура». Викладено нашу думку щодо вживання поняття «світоглядна культура» та запропоноване наше визначення вказаного поняття.

Зазначено, що затребуваність теоретичного конструкту світоглядної культури ми вбачаємо в тому, що він дає змогу осмислити світогляд людини і суспільства в їхній цілісності і взаємозв'язку, якості та змістовності, функціональних взаємозв'язках з іншими підсистемами загальної культури людини і суспільства, загальної культури, тим самим виявити конструктивний чи деструктивний потенціал того чи іншого ідеального типу світогляду для розвитку людини, суспільства, цивілізації.

Наведені функціональні характеристики світогляду і його компонентів.

Викладено і обґрунтовано нашу думку стосовно того, що процес формування цілісного світогляду, в принципі, не може бути завершеним. Констатовано, що світоглядна культура має бути розглянута не як статичне утворення, а як утворення принципово динамічне, що характеризує здатність особистості до самовдосконалення з урахуванням нових умов і вимог соціокультурного життя.

У процесі узагальнення проаналізованих смислових контурів світоглядної культури як теоретичного конструкту з урахуванням її специфіки в добу глобалізації запропоноване визначення поняття «світоглядна культура».

Зазначено, що системно-теоретичний аналіз формування світоглядної культури в добу глобалізації передбачає не тільки розробку відповідного теоретичного конструкту, що відображає внутрішні структурно-функціональні взаємозв'язки предмета осмислення як цілісної системи, а й розгляд цього предмета як цілісної проблеми, що потребує практичного вирішення.

Ключові слова: культура, світогляд, світоглядна культура, світоглядна культура в добу глобалізації, теоретичний конструкт світоглядної культури у добу глобалізації.

Постановка проблеми. Можна констатувати, що проблема світоглядної культури в добу глобалізації ще не стала об'єктом ретельної уваги з боку науковців. Залишається малорозробленим сам теоретичний конструкт світоглядної культури. Увага дослідників переважно зосереджується або на загальних дослідженнях щодо взаємодії культури і особистості в контексті дослідження інших філософських проблем (М. Абаньяно, Т. Адуло,

Л. Баткін, О. Больнов, М. Бердяєв, Є. Бистрицький, В. Біблер, В. Іванов, М. Гайдеггер, Й. Гейзінга, Дж. Дьюї, О. Золотухіна-Аболіна, М. Каган, С. Кримський, В. Лозовой, Г. Марсель, В. Малахов, М. Мамардашвілі, А. Моль, Х. Ортега-і-Гассет, І. Степаненко, Ч. Тейлор, А. Швейцер, В. Шинкарук, В. Табачковський, Л. Шестов, К. Ясперс та інші), або на спеціально наукових дослідженнях окремих аспектів формування світоглядної культури особистості. Варто зазначити, що в психологічній науці були отримані суттєві напрацювання, які сягають рівня філософських узагальнень, у процесі дослідження психологічних механізмів формування культури особистості (Л. Божович, Д. Леонтьєв, Л. Виготський, О. Леонтьєв, В. Зінченко, Є. Клімов, А. Петровський, В. Петровський, К. Платонов, С. Рубінштейн та інші). Різні педагогічні аспекти формування не стільки світоглядної, скільки загальної та професійної культури особистості досліджувались низкою вітчизняних науковців, починаючи із класиків педагогічної науки (К. Ушинського, В. Сухомлинського, А. Макаренка) і закінчуючи нашими сучасниками (Ш. Амонашвілі, Ю. Бойчуком, Є. Бондаревською, Н. Гриньовою, І. Зязюном, Н. Криловою, О. Микитюком, В. Лозовою, Л. Мітіною, І. Прокопенко, В. Сластьоніним, П. Щедровицьким та іншими).

Зниження теоретичної уваги до проблем формування світогляду спостерігається не тільки у філософії, але й, наприклад, у педагогіці.

Отже, дослідження поняття «світоглядна культура» та проблем її формування потребують уваги науковців.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Здійснивши аналіз дисертаційних досліджень, ми дійшли висновку, що феноменом світогляду займаються такі соціогуманітарні науки: педагогіка (54 дослідження), філософія (40 досліджень), психологія (4 дослідження), соціологія (2 дослідження), політологія (2 дослідження), історія (1 дослідження). Загалом 103 роботи.

21 педагогічне дослідження присвячено формуванню світогляду молодшої людини, що навчається у вищому навчальному закладі, причому, як правило, тип світогляду пов'язаний зі специфікою вищого навчального закладу (педагогічний світогляд, інформаційний світогляд та ін.). У 10 дисертаційних дослідженнях розглядається проблема формування наукового світогляду школяра. 23 наукові праці присвячені формуванню екологічного, художньо-естетичного, природничо-наукового, еволюційно-екологічного, валеологічного тощо світогляду, як правило, засобами конкретних навчальних предметів.

І тільки 5 праць звернені до проблем цілісного світогляду, світоглядних цінностей, світоглядної позиції учнів, проте вони розглядають проблему лише в одному з її аспектів. Із 40 наукових досліджень із філософії тільки три мають безпосередній стосунок до світоглядних проблем юнацтва в нових культурно-освітніх умовах. І, зрештою, із 6 праць із психології і соціології жодна не стосується проблем світогляду здобувачів освіти.

Таким чином, необхідно звернути увагу на теоретичні проблеми, що потребують вирішення, і теоретичні труднощі, які існують на цьому шляху.

Метою статті є дослідження проблем формування світогляду сучасної людини, виявлення цих світоглядних запитів до освіти, що виникають у добу глобалізації, що своєю чергою дасть змогу перейти до розробки і застосування такого теоретичного конструкту, як «світоглядна культура в добу глобалізації».

Виклад основного матеріалу. Коли ми розглядаємо термін «культура» в сенсі «культура чогось», то можемо зосередити увагу на двох смислових аспектах. Перший стосується виділення із загальної системи культури її певної частини, певного різновиду, наприклад професійна, економічна, громадянська, політична, правова, релігійна, філософська культура тощо. Проте світоглядна культура не є окремою частиною загальної культури суспільства та не є окремою частиною загальної культури особистості. Вона є для них

наскрізною, конститутивною, оскільки «світогляд є зародком усіх ідей і переконань, які визначають спосіб дій індивіда і суспільства» [1, с. 90].

Розглядаючи другий смисловий аспект цього поняття, можна зазначити, що воно розуміється як показник міри людяності, показник ступеня відповідності певним культурним ідеалам тієї чи іншої спільноти. Наприклад, це культура мислення, культура поведінки, культура життєдіяльності тощо.

На нашу думку, доволі умовним є виокремлення світоглядної культури як частини системи загальної культури людини і суспільства. Водночас воно є і теоретично необхідним, і затребуваним. Ми вважаємо, що поняття «світоглядна культура» можна розглядати в обох вказаних смислах. У першому воно буде близьким до сенсу поняття «дух епохи» і виступатиме теоретичним знаряддям для виділення ідеально типового у світогляді певної доби чи конкретного суспільства і навіть особистості. У другому сенсі це поняття дає змогу здійснювати аналіз рівня розвитку світогляду, його людиновимірності та змістовної визначеності.

На наш погляд, необхідність теоретичного конструкту світоглядної культури полягає в тому, що він дозволяє замислитися над світоглядом людини і суспільства як цілісної системи, завдяки чому можна виявити конструктивний чи деструктивний потенціал того чи іншого ідеального типу світогляду для розвитку людини, суспільства, цивілізації.

Проблему формування світоглядної культури можна розглядати на різних рівнях. Проте ми зосередимо увагу на питаннях формування світоглядної культури особистості, при цьому не забуваючи й про інші рівні, що допоможе нам із теоретичним визначенням специфіки світоглядної культури і її формування в добу глобалізації.

Проте спочатку необхідно визначити вихідні теоретико-методологічні позиції, далі – конкретизувати зміст терміна «світоглядна культура», що дасть змогу визначити та проаналізувати зміст терміна «світоглядна культура» в добу глобалізації.

Ще представники Київської світоглядно-антропологічної школи, а саме І.О. Мартинюк та Н.І. Соболева, мали суттєві напрацювання щодо розробки теоретичного конструкту світоглядної культури. Слід зазначити, що ними було так визначено сутність світоглядної культури – це вінець, що завершує формування цілісного світогляду особистості, спосіб внутрішнього впорядкування взаємозв'язків індивідуального та соціального суб'єктів. Вони вважали, що світоглядна культура передбачає системну організацію внутрішнього світу особистості, орієнтацій людини в природному і соціальному середовищі, майбутні зміни на основі розкриття об'єктивних законів буття. Світоглядна культура містить такі складники, як комплекс знань про природу, суспільство і людину, метод мислення, що ґрунтується на використанні цих знань, світоглядні цінності і світоглядна активність особистості. Бажання знайти істину в нашому мінливому світі, накопичити життєвий досвід у розв'язанні суперечностей у внутрішньому світі, здатність до логічного аналізу є свідченням того, що завдяки світоглядній культурі людина отримує свободу [2, с. 126].

Безумовно, таке визначення сутності світоглядної культури не є досконалим. У цьому визначенні жодним чином не відображена специфіка світоглядної культури в добу глобалізації, але ми можемо його використати як певний теоретичний базис із метою надалі розробити теоретичний конструкт світоглядної культури в добу глобалізації. При цьому варто навести думку вітчизняних дослідників, які наполягають, що в процесі розробки світоглядної проблематики слід уникати визначення світогляду через перелік його основних складників, коли розбіжності у визначеннях зведені до особливостей відбору, розподілу й узагальнення компонентів. Вони вважають, що це свідчить про описовий підхід до проблематики світогляду, але аж ніяк не пояснювальний. Структура світогляду має співвідноситися з переліком наявних в нього функцій [2, с. 118].

Отже, дослідники вважають, що найважливіша ознака світоглядної культури – це те, що вона завершує процес формування цілісного світогляду особистості. Проте тоді перед нами постають такі питання: що ж означає цілісність світогляду і чи може взагалі бути завершеним процес її формування?

Відповідаючи на перше питання, слід сказати, що більшість дослідників вважають цілісність світогляду найважливішим показником світоглядної культури особистості. Так, наприклад, К. Ясперс говорить: «Коли, наприклад, йдеться про знання, це не окреме фахове знання, а знання як цілісність, як космос. Проте світогляд – це не лише знання, він розкривається в оцінках, облаштуванні життя, долі, в пережитій ієрархії цінностей. Або ж, іншими словами, і те, і те: коли ми ведемо мову про світогляди, маємо на увазі ідеї, останнє і всеціле в людині, тобто суб'єктивно як переживання, зусилля, спосіб міркувань, а об'єктивно – як предметно сформований світ» [3, с. 13].

М. Гайдеггер вважає, що найважливішим показником світоглядної культури є вироблення визначеного світовідношення як принципового ставлення людини до сущого загалом. Як наслідок, світ для людини набуває характеру «картини світу», коли, з одного боку, знання узагальнені в їх цілісності, а з іншого – відбувається їх інтеграція з усіма іншими структурними складниками світогляду. Саме в процесі вироблення визначеного світовідношення, знання, які має людина, перетворюються на елементи її світогляду – виражаються в її переконаннях, впливають на вибір цілей та ідеалів, регулюють її діяльність, життєдіяльність і життєздійснення, що й означає формування цілісного світогляду, оскільки «тільки інтеграція знання, самосвідомості і цілепокладання людини дає світогляд» [4, с. 4].

Можна зробити ще один висновок щодо інтеграції емоційно-психологічного та інтелектуально-пізнавального боків світогляду у світовідношенні. На наш погляд, тільки розвиненість обох цих вимірів може зробити світогляд зрілим, повноцінним. Якщо у своєму житті людина керується лише емоціями, то це погано. Проте, якщо емоційна сфера в людини не розвинута, то це теж не краще, адже в такому випадку вона стає холодною та бездушною, такий її стан відчувають і ті, хто її оточує.

Узагальнюючи наші міркування в контексті розглянутої проблеми, можна підсумувати, що світовідчуття, світоспоглядання і світорозуміння можуть сприйматися не тільки як послідовні рівні світогляду, а як такі, що доповнюють один одного. Якщо розглядати рівень світорозуміння, то необхідно сказати, що людина спирається, в першу чергу, на свідомі переконання, а тільки потім – на віру. Вона свідомо і критично обирає певні уявлення про світ. У цьому перевага, «вищість» світорозуміння щодо світовідчуття і світоспоглядання. Але значення «здорового глузду», який «вінчає» собою рівень світоспоглядання, не вичерпується тим, що він становить передумову розуміння, що стало загальновизнаним завдяки феноменології. «Здоровий глузд» – це уявлення людини про смисл життя, про добро та зло, про справедливе та несправедливе, про щастя, а також взагалі про все, що визначає її програму та характер дій, які сформовані в результаті її повсякденного життєвого досвіду. Проте можна констатувати, що «здоровий глузд» не просто втілений у повсякденному житті, а продовжує зберігати тут вирішальне значення навіть у процесі формування світорозуміння.

Ще один момент, який необхідно враховувати, обмірковуючи проблему цілісності світогляду як показника світоглядної культури особистості, – це те, що в індивідуальному світогляді інтегруються й усі структури, які відповідають за здійснення регулятивної функції. До них услід за І.О. Мартинюком і Н.І. Соболевою можна зарахувати такі:

- оцінно-пояснювальний рівень;
- інтегративно-орієнтаційний рівень;
- мотиваційно-спонукальний рівень [2, с. 119].

Саме така інтеграція і перетворює світогляд на ядро духовного світу особистості та зумовлює його детермінаційний вплив на її бажання саморозвиватися та постійне прагнення до саморозвитку. Можна переконливо підсумувати, що регулятивна роль світоглядної свідомості у всіх її формах полягає у такому: по-перше, уособлює ставлення особистості до об'єкта діяльності; по-друге, визначає загальну спрямованість людської діяльності; по-третє, завдяки світогляду відбувається становлення базових моделей поведінки такої особистості; по-четверте, світогляд є основним системоорганізуючим фактором внутрішнього світу особистості [5, с. 25].

Усі наведені функціональні характеристики світогляду і його компонентів мають, на нашу думку, подвійне значення. З одного боку, вони дають змогу припустити, що здатність світогляду особистості ефективно виконувати увесь комплекс цих орієнтаційних і регулятивних функцій і можна вважати ще одним показником її світоглядної культури. З іншого боку, змістовна характеристика усього комплексу цих функцій світогляду і визнання необхідності інтеграції усіх його орієнтаційних і регулятивних структур є важливим теоретико-методологічним орієнтиром для визначення головних сфер прикладання зусиль в освіті у процесі формування світоглядної культури особистості.

Отже, цілісність світогляду як показника світоглядної культури можна інтерпретувати як вироблення визначеного світовідношення, в якому інтегруються усі його орієнтаційні і регулятивні компоненти і структури.

Поняття «світовідношення» є, на нашу думку, найбільш адекватним для характеристики світоглядної культури особистості. Тут ми спираємося на напрацювання все тієї ж Київської світоглядно-антропологічної філософської школи, де це поняття набуло найбільшої розробки і пов'язувалося з проблематикою морального самовизначення особистості. У цьому контексті переконливою є думка, що «саме світовідношення доцільно розглядати, по-перше, як практичну основу світогляду і, по-друге, як якісно своєрідний результат втілення тих чи інших світоглядних принципів у реальній життєдіяльності, у цілісній життєвій позиції індивіда» [6, с. 19]. Для формування світоглядної культури засобами освіти важливе значення має визнання того, що «таке втілення світоглядного змісту неминуче передбачає наявність певних механізмів, що роблять його можливим, механізмів, «закладених» у реальному світовідношенні особистості. Отже, крім змісту самого світогляду, надзвичайно важливий також безпосередньо з нього невиводимий спосіб цілісного людського оволодіння ним, механізм його привласнення особистістю, яка вже сама по собі є особливе практичне ставлення до світу» [6, с. 19–20].

Підсумовуючи вищевикладене, можна сказати, що світовідношення людини можна розглядати як вихідний показник зрілості і цілісності її світогляду, а отже, як комплексну характеристику її світоглядної культури.

Тоді перед нами постає питання, чи можемо ми розглядати світоглядну культуру як те, що завершує формування цілісного світогляду людини. Ми вважаємо, що є кілька причин, чому ми не можемо її так розглядати.

Перша причина – це, так би мовити, двояка сутність самого світогляду. З однієї сторони, світогляд є досить стійкою структурою, яка дає змогу стабілізувати відносини людини з оточуючим світом, а з іншої – світогляд постійно знаходиться під зовнішнім впливом та пресингом, що сприяє та є передумовою переоцінки цінностей людиною, тобто не може не враховувати нових ціннісних орієнтирів.

Система світоглядних ідей постійно збагачується і поновлюється; це результат напруженої праці думки і почуття, життєвих експериментів, спроб, перемог і поразок. Світогляд має власну логіку розвитку, етапи і напрями формування, протиріччя та способи

їхнього вирішення. При цьому на кожному відрізку життєвого шляху це не чернетка, яку належить переписати набіло, а цілком самостійне системне утворення, що забезпечує вирішення життєвих проблем [2, с. 120].

Отже, можна підсумувати, що процес формування світогляду як такий, в принципі, не може бути завершеним. З огляду на те, що світогляд є динамічною і відкритою системою, сама життєва спроможність якої визначається її здатністю до постійного оновлення, завдяки якому і відтворюється її рівновага. А тому готовність особистості до постійного збагачення та розширення свого світогляду можна вважати найважливішим показником світоглядної культури. Причому якщо цілісність світогляду можна вважати показником зрілості людини, то готовність до змін – показником його функціональної ефективності і життєвої спроможності загалом.

Ще одна причина полягає в тому, що в добу глобалізації неготовність особистості та суспільства до змін свідчить про закритість, інертність, можна сказати, нежиттєздатність таких суб'єктів. Глобалізація призводить до відкриття кордонів соціокультурного простору. Для представників багатьох сучасних професій невід'ємною умовою професійної самореалізації стала соціальна мобільність. Зміни у структурі суспільного виробництва, швидкий розвиток технологій стали причиною появи нових професій. Отже, для багатьох людей є необхідною зміна професії. Сучасні життєві обставини пред'являють нові вимоги до працівників, одну з яких називають флексибільністю, або гнучкістю. Під гнучкістю розуміють здатність працівника швидко адаптуватися до нових умов виробництва, до появи нових технологій тощо [6, с. 47].

У. Бек вважає, що в добу глобалізації сучасне суспільство перетворюється на суспільство ризику і необхідною умовою успішної самореалізації особистості є її готовність діяти в умовах ризику, прогнозувати можливі несприятливі наслідки, які можуть відбутися. У суспільстві ризику людина не може уникнути його «незалежно від того, чи виступає тут людина як самосвідомий суб'єкт життєтворчості» [7, с. 9]. У таких умовах у світоглядній культурі і особистості, і суспільства теоретично та практично значимим і необхідним є термін «культура ризику». Н.Б. Степаненко це поняття трактує як «здатність збирати і раціонально осмислювати інформацію для адекватного розуміння, сприйняття і оцінки ризиків і прийняття на цій основі зважених і відповідальних рішень з урахуванням багатомірності своєї життєвої перспективи, єдності її етичного, прагматичного і комунікативного вимірів, її ситуативних, морально-етичних і глобальних вимог, а також спроможність втілювати конкретними діями ці рішення в життя, керуючись «доброю волею», що привносить у культуру ризику етику турботи про Іншого, етику справедливості і субсидіарності» [7, с. 9–10].

Отже, готовність до змін у добу глобалізації у світоглядній культурі постає як така, що не заперечує його цілісності як визначеного світовідношення, власних життєвих поглядів та орієнтирів, вироблених у результаті сприйняття, оцінки та аналізу життєвих ризиків.

Отже, ми розглядаємо світоглядну культуру як динамічне явище, яке характеризує спроможність людини до самовдосконалення з урахуванням нових умов життєдіяльності та сучасних вимог соціокультурного життя. При цьому готовність до змін особистості має включати і здатність адаптуватися до нових умов та обставин життєздійснення з мінімальними духовно-особистісними втратами, і здатність врахування та оцінки в процесі життєдіяльності нових знань та духовних цінностей, пошук нових смислових орієнтирів.

Далі нам необхідно відповісти на питання, чи є у світоглядній культурі щось постійне, стає, таке, що не підлягає будь-яким змінам. На нашу думку, це її духовні і моральні основи. На шляху життєтворчості, як зазначає із цього приводу І.В. Степаненко, «виникає

необхідність застосування не тільки цілераціональної здатності людини, але й необхідність відкриття і саморозвитку духовності як форми спрямування життєвої мета-фізичної енергії людини до цінностей, які при своїй надіндивідуальній значущості набувають для людини особистого сенсу і продуктивної сили для її життя» [8, с. 91].

Світоглядна культура має допомогти людині й у питанні вибору способу власного життя. Проте науковці не мають однозначної думки щодо вищезазначеного. Так, Хюбнер вважає, що те, «що краще і для кого, потребує критеріїв, визначення яких є більш складним, ніж здається на перший погляд» [9, с. 93]. Але, як зазначає І.В. Степаненко, «питання залишається відкритим скоріше з позиції остаточного обґрунтування «етичного транссуб'єктивного принципу згодної комунікативної поведінки» (Апель), ніж із позиції «практичної мудрості» мистецтва жити. Сам Хюбнер визнає, що «якщо б ми були зобов'язані бажати хаосу, котрий нав'язувався би «більшості», мені нічого б не залишалось би як продовжувати жити у згоді із власним розумом і сумлінням, щоб крайньою мірою померти «з гідністю» (Катарина Шрайбер» [9, с. 24]. У цьому твердженні Хюбнер, по суті, визнає за Я (і, мабуть, не тільки за власним Я) наявність духовної суверенності, котра ґрунтується на самоповазі і конститує особисту гідність, а також окреслює кінцеві критерії мистецтва жити – «померти з гідністю» [8, с. 91]. Незмінним у цих поглядах залишається загальнолюдське підґрунтя. Насамперед, це самоцінність людської гідності, яка і задає міру людяності у світоглядній культурі і особистості, і суспільства.

У сучасних умовах необхідною умовою набуття свободи особистості є формування в неї людиновимірною ставлення до світу. Неспроможність правильно розуміти та використовувати свободу спонукає особистість найшвидше її позбутися. У філософських поглядах сучасності остаточно закріпилася думка, що свобода – це насамперед відповідальність перед самими собою та перед суспільством. Отже, ще одним показником світоглядної культури, безумовно, є відповідальність.

Якщо узагальнити проаналізовані смислові контури світоглядної культури як теоретичного конструкту з урахуванням її специфіки в добу глобалізації, то можна запропонувати таке її визначення: Світоглядна культура – це характеристика зрілості світогляду як відкритої динамічної цілісності, де показником зрілості є наявність визначеного світовідношення як вищого синтезу, в якому інтегруються усі його орієнтаційні і регулятивні компоненти і структури, усі його боки і рівні; показником функціональної ефективності, життєвої спроможності є готовність до змін і ризику, що характеризує здатність особистості до самовдосконалення і прийняття самостійних життєвих рішень з урахуванням нових умов і вимог соціокультурного життя і включає здатність як адаптуватися до змінених умов життя з мінімальними духовно-особистісними втратами, так і здатність освоєння і продукування нових знань і духовних цінностей, здатність досягати нові життєві смисли як оцінно-пояснювальні, інтегративно-орієнтаційні, мотиваційно-спонукальні джерела для творчого становлення і розвитку власної індивідуальності, з дотриманням вимог людської гідності, які разом зі сформованістю відповідального і продуктивного принципового ставлення до світу загалом є показниками «міри людяності» світогляду.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У науковій статті досліджено проблеми формування світогляду сучасної людини, розглянуто світоглядні запити до освіти, що виникають у добу глобалізації. Перспективою подальших досліджень є розгляд теоретичного конструкту світоглядної культури в добу глобалізації як цілісної проблеми, що передбачає визначення кінцевих цілей як пріоритетних напрямів спрямування освітньої діяльності і системи факторів, що забезпечать досягнення поставлених цілей. Саме це коло питань і виступить предметом нашого дослідження в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Швейцер А. Благоговение перед жизнью / пер. с нем. А.А. Гусейнова. Москва, 1992. 576 с.
2. Життєві кризи особистості / В.М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань, І.Г. Єрмаков. Київ : ІЗМН, 1998. 355 с.
3. Ясперс К. Психологія світоглядів / пер. з нім О. Кислюк, Р. Осадчук. Київ : Юнгіверс, 2009. 464 с.
4. Яценко А. Практика – познание – мировоззрение. Київ : Наукова думка, 1980. С. 4–5.
5. Соболева Н.И. Мировоззрение и жизненный выбор личности : монография. Киев : Наукова думка, 1989. 124 с.
6. Малахов В.А. Искусство и человеческое мироотношение : монография. Киев : Наукова думка, 1988. 213 с.
7. Степаненко Н.Б. Мистецтво жити у суспільстві ризику: філософсько-освітній вимір : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 «Філософія освіти». Харків, 2010. 18 с.
8. Степаненко І.В. Дихотомічність духовного самовизначення: розвідки на тлі концепції Б. Хюбнера. *Науковий вісник. Серія «Філософія»/Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди*. 2002. Вип. 11. С. 86–91.
9. Хюбнер Б. Произвольный этос и принудительность эстетики / пер. с нем. Минск, 2000. 150 с.

**LIFE-STANCE CULTURE AS A THEORETICAL IMPLEMENTOR
AND ITS SPECIFICS IN TIMES OF GLOBALIZATION**

Ruslan Vasylchenko

*National Academy of the National Guard of Ukraine,
Faculty of Humanities, Department of Social Sciences and Humanities
Zakhysnykiv Ukrainy Square, 3, 61001, Kharkiv, Ukraine*

Oleksandr Danylchenko

*National Academy of the National Guard of Ukraine,
Faculty of Humanities, Department of Social Sciences and Humanities
Zakhysnykiv Ukrainy Square, 3, 61001, Kharkiv, Ukraine*

The article is devoted to the study of problematic issues concerning the formation of life-stance culture in times of globalization. It proposed the analysis of scientific sources on theoretical and methodological basis for the development of theoretical implementor of life-stance culture.

The authors pointed out that the problem of life-stance culture in times of globalization did not become an independent subject of philosophic and educational research.

The article examined sense-bearing aspects of the concept “culture”. It highlighted the authors’ views concerning the use of the concept “life-stance culture” and proposed own definition of the mentioned term.

The authors set out that a need in theoretical implementers of life-stance culture became a possibility to overthink worldview of an individual and society in their integrity, interrelationship, quality, and meaningfulness as well as functional interrelations with other subsystems of general culture of human and society, and culture in general. Thus, it helped to determine constructive or deconstructive potential of one or another ideal type of worldview to develop individuals, society, and civilization.

The work presented functional characteristics of worldview and its components.

The article demonstrated the point of view that the process of forming the integral worldview could not be fully finished. They highlighted that life-stance culture had to be considered not as static formation, but as fundamentally dynamic formation that characterized the ability of personality to self-improvement considering new conditions and demands of social and cultural life.

The authors summarized the analyzed sense-bearing frames of life-stance culture as theoretical implementor considering its specifics in times of globalization. The authors also proposed the definition of the concept “life-stance culture”.

The article pointed out that systematic and theoretical analysis of life-stance culture formation in times of globalization meant not only the development of relevant theoretical implementor which reflected internal structural and functional interrelations of subject’s understanding as an integral system as well as of subject’s understanding as an integral problem which required practical solving.

Key words: culture, worldview, life-stance culture, life-stance culture in times of globalization, theoretical implementor of life-stance culture in times of globalization.